

KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS

Tisztelt Olvasó!

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a Pest Megyei Könyvtárral közösen a 2004/2005. tanévben is indítja könyvtárosasszisztens-képző (középfokú szakképesítést adó) tanfolyamát.

A szakképesítés OKJ azonosító száma: 52 8422 01.

A képzés a kötelező hétéves továbbképzési tervbe beilleszthető.

A TANFOLYAM HELYSZÍNE:

**Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár X/4. könyvtára
Budapest, X. kerület Szent László tér 7–14.
(Pataky Művelődési Központ)**

A TANFOLYAM IDŐTARTAMA ÉS ÜTEMEZÉSE:

**2004. szeptember 15-étől 2005 júniusáig, két félév;
előadások minden szerdán 9 és 16 óra között**

A KÉPZÉS DÍJA:

60 000 Ft (vizsgadíjjal együtt)

A VIZSGÁK IDŐPONTJA:

a második félév végén

A szakképesítés szakmai (vizsgáztatási) követelményeit a 11/2004. (IV. 14.) NKÖM rendelettel módosított 9/2002. (IV. 5.) NKÖM rendelet tartalmazza. Gyakorlati vizsgára az a jelölt bocsátható, aki a szakmai gyakorlatot teljesítette, és ezt a gyakorlólhely vezetője írásban igazolta.

A hallgatók számára irodalomjegyzéket és vizsgafelkészítő konzultációt biztosítunk.

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ:

2004. szeptember 5.

A jelentkezési lapot – amely a könyvtár honlapjáról (www.fszek.hu/hirek) letölthető – a következő címre szíveskedjék megküldeni: Ságghi Ilona szakreferens, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1088 Budapest, Szabó Ervin tér 1.

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

---

13. évfolyam 8. szám

2004. augusztus

Tartalom

Könyvtárpolitika

- „Sok minden megváltozott az OSZK-ban” Beszélgetés Monok Istvánnal 3
Bartos Éva: Konceptió a hátrányos helyzetűek könyvtári ellátására 10

Fórum

- Sonnevend Péter:** Könyvtári statisztika könyvtárosoknak. Viszontválasz Somogyi József írására 22
Kiss Gábor: Állományapasztás (?) 26

Műhelykérdések

- Berke Barnabásné:** Első falat a nagy kalácsból. A nemzeti könyvtár cédu-
lakatalógusainak retrokonverziós munkájáról 29

História

- Pogányné Rózsa Gabriella:** A leíró katalogizálás szabályozása Magyaror-
szágon (1925–1960) 2. rész 39
Merc Hajnalka: Fél évszázad hazai lexikonkiadása 49

Könyv

- Mezey László Miklós:** Sajtótörténeti „fűszerkönyv” 58

From the contents

Interview with the past and present director-general of the National Széchényi Library, István Monok (3);

Éva Bartos: About disadvantaged readers (10);

Zsuzsanna Berke: Professional issues of retroconversion (29)

Cikkeink szerzői

Bartos Éva, a Könyvtári Intézet osztályvezetője; *Berke Barnabásné*, az OSZK főosztályvezetője; *Kiss Gábor*, a Zala Megyei Könyvtár igazgatója; *Merc Hajnalka*, az ELTE hallgatója; *Pogányné Rózsa Gabriella*, az ELTE oktatója; *Sonnevend Péter*, a Kaposvári Egyetem tanára

Szerkesztőbizottság:

Bartos Éva (elnök)

**Biczák Péter, Borostyániné Rákóczi Mária, Győri Erzsébet,
Kenyéri Kornélia, Poprády Géza**

Szerkesztik:

Mezey László Miklós, Sz. Nagy Lajos, Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu; Internet: www.ki.oszk.hu/3k

Közreadja: az Informatikai és Könyvtári Szövetség, a Könyvtári Intézet, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Felelős kiadó: **Dippold Péter**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Technikai szerkesztő: **Korpás István**

Nyomta az AKAPRINT Nyomdaipari Kft., Budapest

Felelős vezető: **Freier László**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatja a
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Terjeszti a Könyvtári Intézet
Előfizetési díj 1 évre 4200 forint. Egy szám ára 350 forint
HU-ISSN 1216-6804

„Sok minden megváltozott az OSZK-ban”

Beszélgetés Monok Istvánnal

– *Tisztelt Főigazgató Úr! Kedves István! Melegen gratulálunk ahhoz, hogy újabb öt évre Te lettél az OSZK főigazgatója. Bizonyosak vagyunk benne, hogy nemcsak a saját nevünkben gratulálunk. Sokan, igen sokan voltak meggyőződve arról, házon belül és kívül egyaránt, hogy ilyen öt év után csak Te lehetsz a következő öt év „gazdája” is. Mielőtt azonban „igazi” kérdéseinket feltennénk, hadd érdeklődjünk arról, mi okozta, miben állt az a zavar, ami kinevezésedet megelőzte. Tulajdonképpen mi történt? Miért volt, ha csak pillanatokra is, interregnum?*

– Nem tudom. Azt hiszem, ez a „kabátlopás” tipikus esete. Ugyanakkor nem tanulság nélküli az egész. Magam teljes meggyőződéssel vallom, hogy a magyarországi rendszer a vezetői posztok 3–5 évenkénti pályáztatásával jobb, mint az örök időre szóló kinevezések, persze kellene hozzá kulturáltsági szint. Ha ugyanis arra használjuk, hogy akármilyen nem szakmai szempont érvényesíthető legyen a szakmai munkában, akkor csak lejáratjuk a jó és szép elveket. Nagyon jó a rendszer, ha tényleges szakmai vetélkedés folyik, amely mellett szakmapolitikai érdekek a fenntartó részéről még érvényesíthetőek.

Minden pályáztatást megelőznek informális beszélgetések, így tőlem is sokan megkérdezték, hogy akarom-e folytatni. Az sem titok, hogy a fenntartó részéről is megkérdezték, és emellett köszönetet mondtak az eddigi, szerintük jó irányú változásokért. Látszólag megnyugvással vették tudomásul, hogy pályázati szándékom él. Az Országos Könyvtári Kuratórium – amelynek tagjai személyenként és testületileg is sokat tettek a nemzeti könyvtárért – is szerette volna tudni a jövőre vonatkozó elképzeléseimet, így a fenntartóval együtt arra kértek, hogy írjam le az OSZK munkájának átfogó szakmai koncepcióját. Ezt a dokumentumot áprilisban napirendre is tűzte az OKK, és néhány apró megjegyzést kivéve, óvatosságra intve (pl. a mátrix-típusú vezetési gyakorlat nehézségei miatt) jónak találták. Miután magam ezt a dokumentumot akartam pályázati formában beadni, csak a pályázat lezárta után hoztuk nyilvánosságra (Könyvtári Figyelő 2004/2.). Ezt megelőzően néhány embernek odaadtam, kértem tanácsukat, véleményüket. Vagy nem őszinték az emberek, vagy valóban nem rossz az elképzelésem a könyvtárról, de mindenki dicsérté.

Ezután volt a pályáztatás, és elvileg lehetett volna meghallgatás is, ahogy 1998-ban volt. A kibővített OKK összehívása körüli „zavar” (egyes tagok csak egy nappal előtte tudtak róla, másoknak informálisan azt mondták, hogy nem fontos részt venni, formális az egész ügy) már előre vetíthette volna, hogy van néhány ember, akinek nem tetszik a munkám, stílusom, és mindegy kit, de mást akarnak a főigazgatói poszton látni. Őszintén megmondom, hogy nem tudtam, és ma sem tudom elképzelni, hogy szakmailag olyan rossz minősítést kapjak, amely esetle-

gesen alkalmatlannak minősítene az állás betöltésére. Senki sem pályázott velem szemben, bár informálisan sok név forgott közszájon.

A meghallgatás hiánya, illetve a feltehetően elhangzott kritikai észrevételekre való válaszadás megtagadása számomra, de főleg a nemzeti könyvtár számára megalázó volt. Teljesen jogszerű volt egyébként. Ennyit ér a *de jure* állapot. Senki sem értesített hivatalosan arról, hogy menjek vagy ne menjek az OKK kibővített ülésére, ahol a pályázatomról véleményt mondanak. Úgy láttam, hogy személyes sértettségemet – amit az eljárás miatt éreztem és érzek mai is – félre kell tennem, hiszen nem csak rólam volt és van szó. Az ülés kezdetén megkértek, hogy menjek ki, ami teljesen rendjén való, majd egy órát sétáltam a folyosón. Utána végetért az ülés. A bizottság (az OKK, a NKÖM, az SZB és a KT képviselője) nem közölt velem semmit, csak annyit, hogy titkos mindaz, ami ott elhangzott, a miniszter úr majd dönt.

Magam senkit sem kérdeztem a bizottság tagjai közül, de rossz volt a hangulat körülöttem. Másnap a Szlovák Nemzeti Könyvtár Tudományos Kuratóriumának (melynek személyemben vagyok tagja, nem a beosztásom okán) ülése volt Turócszentmártonban, ezért a bizottsági ülést követően oda utaztam. Az ottani tanácskozás másnap délután kettő körül ért véget, a telefonomon akkor már 80 nem fogadott hívás volt. Ettől kezdve ömlöttek a telefonok, mindenki tudni vélte vagy tudott részleteket a titkos jegyzőkönyvből, hangfelvételtől. Rengeteg jószándékú hívást kaptam, hogy közbenjárnak értem, mert „baj van” a pályázatommal. Egyetlen próbálkozásom volt a bizottság elnökénél, aki tartotta magát a döntésükhöz, és – ezt komolyan is gondolom – nagyon korrekt módon semmit nem mondott.

Ez az eljárás a legjobb módszerek egyike: azok, akiknek vélte vagy valós érdekük a félreállításom, elkezdtek terjeszteni, hogy „szakmailag nem az igazi” a pályázat. Mások a szavazás arányait mondták: „5:3 a Monok javára, mert a KT elnöke ellene volt, és még kettő valaki a bizottságból”. Sokan azt is elmondták, hogy a KT-ben ki hogyan szavazott. (Megjegyzem: a KT elnöke maga vallotta be nyilvánosan, hogy a KT tagjainak sem mutatta meg a pályázatot, mielőtt szavaztak – ez csak erkölcsi adalék.) Szóval a szóbeszéd, a lejáratás kezdődött el igazából. Kit járattak le? Engem is, de alapvetően a nemzeti könyvtárat (vannak olyanok, akiknek a saját érdekeik mellett ez utóbbi eltörpülő szempont, vannak olyanok, akik ezt a helyzetet ésszel nem érik fel).

A KT, amelynek vezetője sem írásban, sem szóban nem juttatott el hozzám kifogásokat a munkámmal kapcsolatban (egyetlen osztályvezetői kinevezést kivéve), most sem tette, mégis kritikával élt házon kívül. Jó, nem is olyan régies reflex: „majd jól feljelentelek magasabb helyen”. Igazán „demokratikus” megoldás, az intézmény érdekeit maximálisan csakis így lehet képviselni. Amúgy a főigazgatói kollégium tagjaként ő személyesen nem jutott el a „tartózkodom”-on túlra. A könyvtárban *minden* döntés a főigazgatói kollégium többségi (általában 85–100 százalékos) támogatásával történt az elmúlt öt évben.

Sajnos, a könyvtáros szakma sem értheti, hogy ténylegesen csak néhány ember rosszindulatú kavarása történt, vagy néhányan azt gondolták, hogy „a Monoknak túl nagy a pofája, majd megmutatjuk, hogy nem is olyan nagyfiú”. De lehet, hogy túlságosan látszott már maga a nemzeti könyvtár, és ez nem tetszett néhány embernek stb., stb., stb. Magam is csak feltevésekkel élhetnék az igazi okokat illetően, hiszen a mai napig senki semmilyen konkrét, megválaszolható kritikát nem fogalmazott meg munkámmal kapcsolatban. Ebben az esetben a legjobb hallgatni, és ezt kérem

azoktól, akik nem szeretnek (a könyvtár érdekében kérem), azoktól, akik szeretnek, és persze azoktól is, akik nem bírják megállni, hogy ezredrésnyi információk alapján ne szóljanak bele mindenbe, ami egyáltalán felvetődik a könyvtárak környékén, a nyilvánosság varázsszavát emlegetve. Nem szabad még jószándékú baleknek sem lenni, a fügefalevél szerepét meg csak nagyon tudatosan szabad eljátszani.

Annait megtudhattam a beiktatási osztályvezetői értekezleten, hogy vannak olyan középvezetők, akik mellőzve érzik magukat, akikre az OSZK eredményeiből nem vetődik megfelelő mennyiségű fény. Jobbá kell tenni a belső kommunikációt, hogy ne érezzék sokan, hogy mellőtük történnek a dolgok. Ezt a kritikát megfontolom, a pályázatomban megoldási javaslatokat is megfogalmaztam.

Amíg az ellenkezőjéről nem győznek meg, továbbra is azt hiszem, hogy a nemzeti könyvtár dolgozói közül elenyésző kisebbségnek van velem baja. Olyanoknak, akik nem tanultak meg dolgozni, főleg csapatban dolgozni, olyanoknak, akik azt hiszik, hogy önmagában elégséges bejutni a nemzeti könyvtárba, és ez automatikusan a bölcsek kövének birtoklását is jelenti minden könyvtári szakmai kérdést illetően.

Interregnum egyébként nem volt, hiszen én június 1-jén átadtam az aláírási jogokat a helyettesemnek, Rády Ferencnek (legalább a *de jure* állapot meglegyen), június 13-án pedig a miniszter úr június 1-jei hatállyal (visszamenőlegesen) megbízott a főigazgatói teendők ellátásával a pályázat lezártaig. Június 15-étől öt évre kinevezett erre a posztra, ezt a kinevezést adta át Koncz Erika államtitkár asszony július 5-én. Örülök, hogy ő adta át, sokat tett a könyvtárért.

– A legfontosabb bizonnyal az, hogy Te magad milyennek látod, értékeled az elmúlt öt évet. Ám mi arra is kíváncsiak lennénk, hogy azok, akiknek biztatására, sokszor igen nyomatékos biztatására először megpályáztad és elnyerted az OSZK vezetői posztját – tehát a különböző tudományos intézmények, nagy tudósok és élenjáró szakemberek, akikről a Veled készült első 3K-s interjúban (1999. augusztus) szóltál – miként jeleztek vissza. Ezt várták Tőled, ezért biztattak? Megfeleltél-e az ő – bizonnyal igen sokszínű – várákozásaiknak?

– Az elmúlt öt évben – remélem nem csupán a belülről látás és a sok munka emlékezte mondatja velem – sok minden megváltozott az OSZK-ban. A felsőoktatási intézményekkel jók a kapcsolataink, számos műhellyel együttműködési megállapodás alapján dolgozunk közös programokon (Szegedi Tudománygyetem, ELTE, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Károlyi Gáspár Református Egyetem). Az MTA Művelődéstörténeti Bizottságának munkáját a házon belülről szervezzük, és ez jó visszhangot vált ki az akadémián. Minden humán tudományos intézettel együtt dolgozunk.

Sajnos, nem vagyok teljesen elégedett. Azt hiszem, az OSZK jobban kész volt a nyitásra, mint az akadémiai intézetek. Addig ők is igen, ameddig nem munkát kértünk (ilyen pl. a hungarika dokumentáció éves, tervezett közös bővítése). Talán az Irodalomtudományi és a Zenetudományi Intézet a kivétel a megállapítás alól. Sajnos, országos az a szemlélet, hogy a könyvtár, a könyvtáros szolgálja ki a tudós embert, ez a normális, de ne akarjon igazából mást. Én ezzel nem értek egyet, valódi partnerségre törekszem, nem csupán személyem vagy még néhányak elfogadtatására, hanem az intézmények közti valós együttműködésre. Erről majd a terveim között mondanék néhány szót.

Látványosan javultak kapcsolataink a könyvkiadó szakmával. Rendszeres és nagyon komoly, könyvsorozatokban megnyilvánuló együttműködést alakítottunk ki sokukkal (Balassi, Argumentum, Osiris, Kossuth, Helikon, Arcanum, Pytheas, Vincze László), de alkalmilag más kiadókkal is adunk ki közösen könyvet, illetve CD-ROM-ot.

Külön kiemelném a nemzetközi kapcsolatainkat, hiszen azok nagyban kitágultak, és főként a külföldi felsőoktatási, akadémiai szférában.

– *Írásba adtad, több alkalommal is, milyen elképzelésekkel, tervekkel vetted át a főigazgató posztot. Mit sikerült, mit nem beváltanod ezek közül? Mire vagy a legbüszkébb, mivel vagy a legelégedettebb, hol vallottál kudarcot, vagy hol és miben mentek úgy a dolgok, ahogy Te kívántad?*

– A nemzeti könyvtár szervezetének átalakításában nagyot léptünk előre, remélem a jövő év elején be is fejezhetjük. A könyvtári munkafolyamatok rendjében próbáltuk átszervezni az intézményt. Sajnos, a tartalmi változásokat több helyen sikerült bojkotálni. Ezt kudarcként élem meg, és szeretném megváltoztatni a helyzetet azokon a pontokon is. A legnagyobb hibámnak azt tartom, hogy 2000-ben nem erőltettem át a főosztályok megszüntetését, és nem tértünk át a board-típusú vezetésre. Akkor sokan mondták, hogy nagy hibát követek el (elsőik között a KT vezetője), de nem ismertem a házat, nem láttam a személyeket, akik az egyébként jó, de más szakmai ízlésű szakembereket helyettesíthették volna. Ma már látom ezeket is.

Azt hiszem, hogy a könyvtárnak a könyvtári rendszeren belüli, a kulturális és a tudományos intézmények sorában erősödtek a pozíciói. Fontos a MEK és a MOKKA házon belülre kerülése, és megerősödött helyzetünk a digitális szolgáltató intézmények sorában is. Sajnos az első kérdésben említett elmúlt hónap sokban visszavetette, gyengítette a könyvtárat.

Sokat tettünk a könyvtár széttagoltsága ellen, az egymással csak formálisan szóba álló osztályok rendszere helyett talán közelebb léptünk az együttműködéshez. A szemlélet azonban sokakban a régi maradt: a nemzeti könyvtár a fedő jelszó, de igazából az osztály érdeke az, ami több munkatársunkat érdekel. Sokan azt hiszik, hogy a könyvtár teljesítménye az egyes dolgozók munkájának az összessége. Nos, ez nem így van. Ha nem tudunk intézményi célokért dolgozni, dolgozhatunk nagyon sokat, akkor sem lehet jobb képet mutatni az intézményről.

Nagyon megerősödött a közönségkapcsolatok területe. Megmutattuk azt a hatalmas munkát, amelyet kollégáink a köteles szolgáltatástól a feldolgozáson át a könyvtári és kulturális szolgáltatásokig nyújtani tudnak. A könyvtár tudományos programjai vonzóak a partnerintézményeknek, sokan kívülről is részt akarnak venni bennük. Szükségünk is van rájuk.

– *Maguk a tervek mennyire voltak megalapozottak, ma miben látod akkori önmagadat naivnak, a dolgokat – amelyeket addig csak kívülről láthattál – nem igazán jól ismerőnek? Vagy az idők változásai hoztak új motívumokat, az elképzeléseket, terveket módosítónak, módosítandónak? Mik azok a legfontosabb „tanulások”, amelyeket az előző ciklus tapasztalatai alapján leszűrteél?*

– A tervek megalapozottak voltak. Amit nem tudtam – és a kívülállók ma sem tudják –, hogy a nemzeti könyvtár a működés és a működésképtelenség mezsgyéjén lavírozik. Hasonlóan számos közintézményhez mélyen alulfinanszírozott. Csak na-

gyon sok munkával lehet újabb pénzeket szerezni, de azokat is leginkább szakmai célokra. A működés, az elmaradt beruházások, a katasztrofális belső (épületgépészeti, elektromos hálózat) állapotok távolról sem biztosítanak jó körülményeket a munkához. Az is igaz, hogy a könyvtár nyitottabbá válásával, megmutatkozásával, és persze erőszakosságunk következtében sokat javult a helyzet, főként a 2003. évi költségvetésben mutatkozott meg ez. (Ezek a pozíciók vesznek el akkor, ha belső gondjainkat feljelentősdível akarjuk megoldani.)

A szakmai tervek a fenntartó egyetértésével találkoztak, és a könyvtáron belül is egyetértettek velük. Az elmúlt két évben a döntések előkészítésére is sokkal több energiát fordíthattunk. A legfőbb tanulság számomra az, hogy a dolgozói értekezleteket és az osztályvezetői találkozókat gyakoribbá kell tenni azért, hogy a közvetlen kommunikáció védje az információ tartalmát. Eddig, sajnos, jószerevével csak az információk interpretálását hallhatták a dolgozók.

– *És nunc veniam ad fortissimum! Most mik a terveid? Most milyen „főcsapásokra” készülsz? Milyen öt évre szántad el magad, és mire számíthat, mit várhat az elkövetkezendőkben az OSZK, a szakma, a tudományosság, egyáltalán az ország, amelynek első könyvtáráról van és lesz szó?*

– Terveim az eddigi változások folytatására vannak. Szeretnénk elkezdni, illetve folytatni a beruházásokat, a felújítási munkát. Jó lenne az informatikai fejlesztéseket folyamatos modernizációval megerősíteni. A strukturális változásokat befejezni: a főosztályok helyett igazgatóságok működnek majd (gyarapítási és feldolgozási, tájékoztatósi, tudományos, informatikai, gazdasági és a Könyvtári Intézet). Az igazgatók közvetlenül fogják irányítani majd az osztályokat. Az egyes osztályok helyét még meg kell találni. Folyamatosan gondolkodom például azon, hogy a MEK informatika vagy gyűjteményszervezés? Majd megvitatjuk és eldöntjük. A tudományos igazgatónak nagyon sok feladatot szánok. A nemzeti könyvtár szolgáltatásainak jelentős része informatikai eszközökkel lesz elérhető, ugyanakkor tudományos műhelyként hangsúlyosabban fogalmazza meg magát a saját állomány mélyebb feltárásával. A jó példa szerintem az RMNY osztály: retrospektív nemzeti bibliográfia, ugyanakkor tudományos kutatóműhely. Szeretném, ha ilyen lenne a „hosszú” 19. századi retrospektív nemzeti bibliográfia feldolgozása vagy a retrospektív periodika feldolgozó osztály munkája is. De már nem a formai feltárást istenítő nemzeti bibliográfiai rendszer filozófiájával, hanem a könyv-, folyóirat- és sajtótörténeti kutatások mentén szervezve munkájukat. Ez a szemlélet visz ténylegesen közel minket a kutatóhelyekhez. Ugyanez vonatkozik a táruk tudományos (= feldolgozó) munkájára is.

Kiemelt feladatnak tekintem az egységes humán szakirodalmi adatbázis megteremtését. Ez is kutatás, és nem nemzeti bibliográfia. Kutatás és együttes munka: könyvtárakkal, kiadókkal és más intézményekkel. [Erről részletesen szól Monok István a 3K következő számában. *A szerk.*]

Szeretném, ha az ODR-könyvtárakkal közösen el tudnánk érni a MOKKA rendszerének teljességét: könyvek, periodikumok, régi könyvek, kéziratok és cikkek közös katalógusát. Olyat, amelyet kölcsönösen használunk, amelyet együtt építünk. Nem megépítjük, és ha mindentől függetlenül az OSZK-ban is leír valaki egy könyvet, cikket stb., akkor felülírjuk a mások „gyengébb” rekordját. A munkafolyamat a lényeg: minden könyvtár, amely részt vesz majd a munkában, első, reflexszerű

mozdulattal megnézi, hogy van-e már a dokumentumról valami valaki munkájaként a rendszerben. Azt lehívja, kiegészíti, átírja, ha kell.

Az elektronikus dokumentumok közül a legtöbbet szeretnénk összegyűjteni, emellett végre kell hajtani a sokak által ismert digitalizálási stratégiát, amelynek elemei: katalógusok konverziója, országos leőhelyjegyzékek, saját állomány digitalizálása, szakértői rendszerek (<http://www.oszk.hu/> Szabályzatok és útmutatókon belül, tervek és beszámolók címszó alatt).

Szolgáltatásaink jelentős mértékben megújultak a LIBINFO és az OPM (Olvasói Professzionális Munkaállomás) rendszerbe állásával. Szeptembertől működik a WIFI (Wireless Fidelity) is. Jó lenne e területen is továbblépni úgy, hogy az olvasó és a használt dokumentum digitálisan követhető egységes rendszert alkosson.

A Könyvtártudományi Szakkönyvtár jelentős európai könyvtörténeti anyaggal bővül ki. Az MTA Irodalomtudományi Intézzel közösen megalapítjuk az Európai Könyvtörténeti Intézetet. Ez az intézet új keretet ad a könyvtárban már folyó tudományos munkának, rendszeressé teheti, kibővítheti tudományos szakkönyvtári és tudományos intézeti kapcsolatainkat itthon és külföldön egyaránt.

Pályázatomban ezekről a tervekről részletesebben írtam, talán a legfontosabbakat sikerült itt is kiemelnem.

– *Emberileg milyen volt számodra az elműlt öt esztendő? Nem követelt-e túl sok áldozatot (többek közt a sokgyerekes családapától, férjtől, az elitértelmiségitől, a tudóstól stb.)? Áldozat-é ez az újabb öt év, vagy egyúttal önkiteljesítés, önmegvalósítás is?*

– Az elműlt öt év fárasztó vol; egyre unalmasabb számomra a vonat, az autó, a repülő. Az eredmények azonban mindig újabb energiát adnak. A családom megszokta a „láthatásra járó” papát, de igyekszem naprakész lenni, persze jobbra csak azt tudom, ami pénteken történt az iskolában. Áldozat főleg tőlük, igyekszem meghálálni a nyarakkal vagy a rövid, de intenzív együttlétekkkel. Én azonban az újabb öt évet sem áldozatként élelem meg. A szegedi tanszék kereteit kinőttek a tervek, azokhoz a nemzeti könyvtár való, és szerintem ezek hiányoztak a nemzeti könyvtárból is. Szüleim, testvéreim, feleségem családja és a szűkebb családom büszkén néznek a munkámra, és ez megér nekem ennyi gyűródést. Magasabb beosztásban nagyobbak a pofonok, jobban látszik az emberek rossz és jó természete is. Egyszer beszéltem is sztoikus olvasmányaimról a rádióban: komolyan gondolom, hogy én szolgálni és nem szolgáltatni akarok, aktívan dolgozni, korlátaimat, lehetőségeimet folyamatosan tágítani.

– *Az első, már említett interjúdban tudományos terveidről is szóltál (a nagydoktori disszertáció megvédése). Tapasztalhattuk, hogy tudósként sem henyéltél. Számos igen fontos publikációd jelent meg, ám a doktori védése – úgy tudjuk – egyelőre várat magára. Miért? Vagy ennyire azért nem összeegyeztethető a tudomány és főigazgatói stallum? Nem érzel-e ellentmondást abban, hogy míg számos tudományos kutatást, munkát és személyiséget menedzselél, addig Te nem azt, nem egészen azt hoztad, amit terveztél?*

– Valóban sokat dolgozom esténként a könyvtörténeti kutatások folytatásán. Ezek egy része szervezés, mások menedzselése azért, hogy az elkezdett témát (kora újkori könyvjegyzékek feltárása, nyilvántartása és kiadása) befejezzük. No meg

azért, hogy legyen utánpótlás. A másik része a tanulmányok írása. Évente sok kötetünk és számos tanulmányom jelenik meg. A tanulmányok egy része a már megjelentek újragondolása és idegen nyelveken történő közreadása, de írok újabbakat is. Sokat használt szemléletemnek, hogy rákényszerültem arra, hogy kilépjek a 16–17. századból. Sokat fordítottam, illetve szerkesztettem francia és német szakirodalmi szövegeket. Rengeteget tanultam ezzel. Azzal is, hogy évente sok, öt–tíz nemzetközi konferencián veszek részt, ahol könyvtörténeti kérdésekről van szó.

A nagydoktori értekezésem dolgozom, szerintem két év még kell, ha a végén kapok két hónap alkotói szabadságot. Remélem, menni fog. Ezzel tartozom azoknak, akik hiteleztek a bizalmat a kutatási témáim támogatásakor.

Fontos maradt számomra a tanítás is. Szegeden és Egerben lassan átadom a legtöbb órát doktorált tanítványoknak, de a PPKE történeti doktori iskolájában kiváló fiatalokkal találkoztam, és időről időre elvállalok Párizsban is egy-egy szemesztert (az ottani DEA rendszerben). Mostani nagy tervünk az ELTE-n alapítani egy „Kulturális örökség” magiszteri képzést, amely része egy európai közös képzésnek (Bologna, Ravenna, Modena és Párizs az együttműködő partnerek).

Sokszor fáradt vagyok, és el tudok keseredni, ha valaki az eredményeknek sem tud örülni, csak fintorog. Én gyerekesen örülök minden újonnan megjelenő OSZK-s könyvnek, ha rajta van a nevem, ha nincsen. Ezért a magam személyes kutatói céljait is háttérbe tudom szorítani. Én már nem leszek nagy elméleti tudós, a DSc fokozatot megkísérlem, de azt hiszem, ha egyáltalán emlékeznek majd rám, a szervezőre emlékeznek.

– Talán nem tartod narcizmusnak, ha azt is megkérdezzük Tőled, a nagy egészen belül milyennek látod a Könyvtári Intézet helyét, szerepét. És mondanál-e valamit nekünk arról is, milyennek látod a mi lapunkat, a 3K-t? Nem ritkán publikáltál benne (bár kevesebb-szer, mint mi szeretnénk volna), de vajon olvasod is? Érdemes olvasnod?

– A Könyvtári Intézetet én az OSZK részének tartom. Hogy ezt komolyan gondolom, mutatja, hogy fel sem vetődött egy új Európai Könyvtörténeti Különgyűjtemény létrehozása. Az intézet tevékenysége nagyban kötött, hiszen jogszabályok írják le, és ezeknek meg is felel. Számomra egyik ajtó a magyarországi könyvtárak felé, és egy szakértői gárda, akikre támaszkodhatok, ha a világban folyó könyvtári munka jellegéről, irányairól akarok tájékozódni. Amit hiányolok magam is, az az aktívabb olvasáskutatás. Ennek személyi feltételei is vannak, meg aktívabb pályázati tevékenységet is kívánna ettől a területtől. Szerintem ez változni fog a közeli jövőben. A 20. század második felének, amely történelem lett, megpróbálunk helyet adni az intézetben.

A 3K olyan lap, amire szükség van, megvan a maga nagyon széles olvasói tábora. Fontos könyvtáros fórum. Jó helyen van a Könyvtári Intézetben, az említett „ajtó” szerep betöltésében sokat vállal magára. Magam a tartalomjegyzéket mindig megnézem, gyakran átfutok írásokat, de őszintén: csak azt olvasom el figyelmesen, amit valaki külön dicsér vagy nagyon szid.

– Köszönjük a beszélgetést! Sok sikert kívánunk terveid valóra váltásához!

Mezey László Miklós–Vajda Kornél